

KUSTANNUKSET KRIISISSÄ

Turvapaikkakriisin ja väestörakenteen muutosten vaikutukset Helsingin poliisilaitoksen tulkkaukustannuksiin

Sini Rasilainen

10/2018

Tiivistelmä

Tekijä		Tutkinto	
Sini Rasilainen		Poliisi (AMK) / 20141C	
Julkaisun nimi Kustannukset kriisissä. Turvapaikkakriisin ja väestörakenteen muutosten vaikutukset Helsingin poliisilaitoksen tulkkauskustannuksiin		Julkisuusaste Julkinen	
Ohjaaja		Opinnäytetyön muoto	
Pekka Björk		Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä			
<p>Tämä opinnäytetyö on tutkielma tulkkauksen kustannuksista Helsingin poliisilaitoksella. Opinnäytteen tarkoitus on tarkastella turvapaikanhakijoiden ja väestörakenteen muutoksen vaikutusta kustannusten kehitykseen vuosina 2015-2017. Opinnäyteessä pohditaan turvapaikkakriisin taustoja, henkilön oikeutta tulkkaukseen sekä tulkkauksen apuvälineiden käyttöä. Tutkielman aineiston keruuseen käytettiin sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä. Aineisto koostuu teemahaastattelusta, kirjalähteistä, raporteista, tilastoista ja muista dokumenteista.</p> <p>Tutkielmassa verrataan keskenään Helsingin poliisilaitoksen kokonaisbudjettia, tulkkauskustannuksia, väestörakenteen muutosta, turvapaikanhakijoiden määrää sekä rikosten määrää.</p> <p>Opinnäytetyössä käsitellään johdannon jälkeen tulkkaukseen liittyvää lainsäädäntöä ja esitellään työn tietoperusta. Tämän jälkeen esitellään turvapaikanhakijan määritelmä sekä ihmisoikeuksien historiaa. Sitten tutkielmassa käsitellään Helsingin poliisilaitoksen rahoitusta, tulkkauskustannuksia ja tilastotietoutta. Viimeisenä ennen työn analysointia ja johtopäätöksiä esitellään tulkkauksen apuvälineistöä ja tulevaisuutta.</p> <p>Tutkielman keskeisimpiä tuloksia ovat, että tulkkauksen kustannukset Helsingin poliisilaitoksella ovat nousseet ja nousu ei korreloi Helsingin väestön vieraskielisten määrän kasvun kanssa. Väestörakenteen muutoksen lisäksi tulkkauskustannuksiin vaikuttaa osaltaan turvapaikanhakijoiden kasvanut määrä. Opinnäytetyön johtopäätöksenä on, että tulkkauskustannusten kasvu tulisi ottaa huomioon poliisilaitoksen budjettia laatiessa siten, etteivät tulkkaukseen käytetyt varat olisi pois muusta poliisityöstä.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
40+1 liitesivu	lokakuu 2018	Amk2014ONT	
Avainsanat			
tulkkaus, kustannukset, määräraha, väestörakenne, turvapaikanhakijat			

SISÄLLYS

LYHENTEET	2
1 JOHDANTO	3
2 TIETOPERUSTA	7
3 LAINSÄÄDÄNTÖÄ	9
4 TURVAPAIKKAKRIISI	11
4.1 Turvapaikanhakijan määritelmä	11
4.2 Historia	11
4.3 Turvapaikkaturismi	14
4.4 Ihmisoikeuksien historiaa	15
5 TILASTOJA	16
5.1 Helsingin väestörakenne.....	16
5.2 Turvapaikanhakijat lukuina	18
5.3 Yleistä rikoksista 2016	21
5.4 Yhteistyö ja ennaltaehkäisy	22
5.5 TUPA2-rikokset	23
5.6 Terrorismi	24
6 KUSTANNUKSET	25
6.1 Tulkkaus kustannusten kehitys Helsingin poliisilaitoksella.....	25
6.2 Oheiskustannukset ja kustannustehokkuuden käänköpuoli	26
6.3 Yleisesti Helsingin poliisilaitoksen rahoituksesta	27
7 TULKKAUSSOVELLUKSET	28
8 ANALYYSI	30
9 POHDINTA	33
LÄHTEET	36
LIITTEET (1 kpl)	

LYHENTEET

HPL Helsingin poliisilaitos

EIS Euroopan ihmisoikeussopimus

ETL Esitutkintalaki

EU Euroopan unioni

KRP Keskusrikospoliisi

PL Perustuslaki

PLO The Palestine Liberation Organization

SKTL Suomen tulkkien ja kääntäjien liitto

UNHCR United Nations High Commissioner for Refugees

YK Yhdistyneet kansakunnat

1 JOHDANTO

Tässä tutkielmassa tutkitaan tulkkauksesta aiheutuneiden kustannusten kehitystä Helsingin poliisilaitoksella. Keskityn tutkielmassa kuulusteluissa käytettyihin tulkkauspalveluihin ja niiden kustannuksiin. Tarkastelen kustannuksia tulkkauksen osalta rikosasioissa, enkä turvapaikkatutkinnassa eli olen rajannut tutkielmani ulkopuolelle Maahanmuuttoviraston vastuulla olevan turvapaikkatutkinnan. Poliisi kuulustelee rikosasioissa epäiltyjä, asianomistajia ja todistajia. Mikäli joku asianosaisista on muun kuin suomen- tai ruotsinkielinen, saatetaan kuulustelussa tarvita tulkin apua, mikä tarkoittaa kustannuksia poliisilaitokselle.

Tutkimuskysymykseni on: minkälainen vaikutus turvapaikkakriisillä on ollut Helsingin poliisilaitoksen tulkkauksekustannuksiin, millä tavalla kokonaiskustannukset ovat muuttuneet viimeisten kolmen vuoden aikana ja miten paikallinen väestörakenne vaikuttaa tulkkauksen kokonaiskustannuksiin?

Olisi epäeettistä antaa opinnäytteessä turvapaikanhakijoista, vieraskielisistä tai ulkomaalaistaustaisista huonoa kuvaa. Pyrin pitämään tutkielmani mahdollisimman neutraalina, vaikka työssäni käsittelen polttavia aiheita, kuten maahanmuuttoa, ihmisoikeuksia ja Helsingin poliisilaitoksen rahoitusta. Poliisiin kuuluu omien eettisten periaatteidensa mukaan toimia jokaisen ihmisarvoa ja oikeuksia kunnioittaen (poliisin eettinen vala).

Tämä työ on tutkimuksellinen opinnäytetyö, jonka teoreettisena viitekehyksenä toimii kvantitatiivinen tutkimus, mutta aineistonkeruussa on hyödynnetty myös laadullisia eli kvalitatiivisia menetelmiä määrällisten menetelmien rinnalla (Syrjäläinen ym. 2007, 8). Analysoin aineistoa käsittelemällä sitä tilastollisesti vertailemalla ja muilla kvantitatiivisilla tutkimusmenetelmillä. Lähdemateriaalina tässä työssä käytän puolistrukturoitua teemahaastattelua, jossa haastattelen Helsingin poliisilaitoksen esikunnasta materiaalihallintoasiantuntija Leena Saastamoista. Saastamoinen vastaa Helsingin poliisilaitoksen hankinnoista, joihin lukeutuvat muun muassa tulkkauspalvelut. Saastamoisen kokemustietämyksen lisäksi haastattelu tarjoaa kattavan tilastollisen pohjan tulkkauspalveluiden kustannusten lukuihin. Haastattelu on tallennettu ääninauhalle ja

litteroitu. Äänitallenne ja litteraatio säilytetään tekijällä, kunnes työn julkaisun jälkeen tuhotaan. Käytän tutkielman analyysissä litteraatiosta poimittuja lukuja.

Puolistrukturoitu teemahaastattelu tarkoittaa aineistonhankintatapaa, joka sijoittuu avoimen haastattelun ja lomakekyselyn välimaastoon. Teemahaastattelu on strukturoidumpi kuin täysin avoin haastattelu, mutta vapaampi kuin tarkasti strukturoitu lomakehaastattelu, jossa vapaalle kerronnalle jää hyvin vähän tilaa. Tutkielman asiantuntijahaastattelua varten laadin kysymyksille aihepiirit, joista esitin kysymyksiä haastateltavalle (liite 1). Sain laajat ja kattavat vastaukset kysymyksiini, juuri kuten teemahaastattelussa on tarkoitus. Teemahaastattelu sopii parhaiten kvalitatiiviseen tutkimukseen, mutta tämän työn aineistoinhankintaan sopi hyvin käyttää menetelmänä teemahaastattelua, vaikka tutkielma on kvantitatiivinen.

Olen kiinnostunut tästä aiheesta, koska pidän ajankohtaisia maahanmuutto- ja turvapaikkakysymyksiä tärkeinä. Nämä kysymykset ovat etenkin relevantteja poliisityön yhteydessä, koska ne voivat vaikuttaa poliisin tulkkaustarpeeseen ja siten tulkkauksekustannuksiin poliisilaitoksen kokonaisbudjettiin ja resursseihin. Olen kiinnostunut selvittämään turvapaikkakriisin taustalla vaikuttavia asioita ja kriisiin johtaneita syitä. Tässä tutkielmassa teen pienen aikamatkan historiassa taakse päin ja esittelen poimintoja mielestäni tärkeistä tapahtumiin vaikuttaneista kohdista. Tavoittelen tässä tutkielmassa numeraalisen selvityksen lisäksi myös laadullisen tutkimuksen tärkeintä tavoitetta, eli inhimillisen ymmärryksen lisäämistä (Syjäläinen ym. 2017). Poliisin työ on vuorovaikutusta ihmisten kanssa, joten on tärkeää lisätä ymmärrystä kaikkia ihmisiä kohtaan. Taustojen ja historian oppiminen lisää myötätuntoa turvapaikanhakijoita kohtaan.

Tarkastelen tutkielmassani Lähi-idän tilannetta ja historiaa, sillä alueelta on lähtenyt liikkeelle paljon turvapaikanhakijoita, mikä on aiheuttanut Eurooppaan turvapaikkakriisin. Tässä asiassa olen käyttänyt lähteinä historian yleisteoksia. Turvapaikanhakijoihin liittyvät luvut olen poiminut kattavasta tilastotietopankista Eurostatista. Pidän Euroopan komission alaista yksikköä Eurostatia luotettavana lähteenä, sillä se tarjoaa tilastotietoa jopa EU-alueen ulkopuolelle ja yksi sen perusarvoista on luotettavuus. Turvapaikkakriisin vaikutukset ovat nähtävissä täällä Euroopan pohjoisosissa saakka. Jokaisen suomalaisen tulisi olla kiinnostuneempi turvapaikanhakijoiden integroitumisesta yhteiskuntaan, sillä se saattaa olla keino ennaltaehkäistä eräitä Ruotsissa viime aikoina esiin tulleita ongelmia Suomessa.

Yksi tutkielman aiheen taustalla vaikuttavista asioista on henkilön oikeus tulkkaukseen rikosprosessissa. Tämän tietopohjana toimivat useat lait, asetukset ja direktiivit. Olen rajannut tutkielmani koskemaan vain Helsingin poliisilaitoksen tulkkauskustannuksia. Rajauksen tekeminen Helsingin alueelle oli luontevaa, koska olen asunut Helsingissä ja tunnen Helsingin hyvin sekä alueena että väestöltään. Lisäksi Helsinki valikoitui työharjoittelupaikakseni ja sitä kautta alue on käynyt entistä tutummaksi. Olen Helsingissä kuin kotonani, mutta nähnyt läheltä myös sen varjopuolet. Tarkastelen väestörakenteessa tapahtuneita muutoksia osittain koko maan osalta, mutta pääasiassa keskityn Helsinkiä koskeviin lukuihin.

Väestörakenteen muutoksista minua kiinnostavat erityisesti vieraskielisten osuus, sillä teen vertailua, miten väestörakenteen muutokset korreloivat tulkkauskustannusten kanssa. Tätä varten olen tutustunut Tilastokeskuksen tilastoihin, joita pidän erittäin luotettavana lähteenä, sillä Tilastokeskus on ainoa suomalainen viranomainen, joka on perustettu tilastointia varten. Se tuottaa valtaosan Suomen virallisista tilastoista ja on tilastoalan merkittävä kansainvälinen toimija (Tilastokeskus 2018). Tietoa kustannuksia olen saanut haastattelun lisäksi poliisin vuosikertomuksesta sekä Helsingin poliisilaitoksen toimintakertomuksesta, jotka kumpikin ovat valtakunnallisesti tunnustettuja virallisia asiakirjoja ja siksi luotettavina pidettäviä lähteitä.

Tulkkauksen määritelmä

Tulkausta ei tule terminä sekoittaa kääntämiseen. Kääntäminen on aina kirjallista työtä, eli esimerkiksi asiakirjojen kääntämistä toiselle kielelle sanatarkasti. Suomessa poliisi teettää harvemmin käännöstöitä, mutta tulkkausta sen sijaan tarvitaan yksinään jo Helsingin poliisilaitoksella “joka päivä monta tuntia” kertoo haastattelemani Helsingin poliisilaitoksen esikunnan materiaalihallintoasiantuntija Saastamoinen.

Tässä tutkielmassa tulkkauksella tarkoitetaan korkeaa ammattitaitoa vaativaa puheviestintää, jossa puhetta välitetään kielestä toiseen (SKTL 2018). Poliisin on järjestettävä kuulusteltavan tarvitsema tulkkaus. Helsingissä poliisin pääsopimustoimittaja tulkkauspalveluissa on Semantix Finland Oy, jolla on pääkaupunkiseudun laajin valikoima tulkkeja (Saastamoinen 2018). Kuulusteluissa poliisi käyttää asioimistulkkeja, joiden

ammattisäännöstössä määritellään heidän työnsä eettiset ohjeet ja hyvä tulkkaustapa. Semantixin tulkit ovat taustaltaan nuhteettomia ja kaikista on teetetty turvallisuus selvitys. Semantixin mukaan tulkki on aina puolueeton “kielellinen työkalu”, jota sitoo ehdoton salassapitovelvollisuus (Semantix 2015).

Tulkkauksen teknologista kehitystä ja nykyhetkeä tarkastelen lyhyesti, sillä kyseessä on suhteellisen uusi asia ja aiheesta on olemassa vielä vain vähän virallista tietoa. Olen käyttänyt tässä tarkastelussa lähteinä muutamaa englanninkielistä verkkosivua. Näillä verkkosivuilla esitetty tiedon luotettavuuden arviointi on haastavaa. Kuitenkin arvioin kyseisiä verkkosivuja sisällöltään todenperäisiksi ja sen vuoksi olen käyttänyt niitä tutkielman lähteinä.

Johdannon jälkeen esittelen työn tietoperustan ja aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä. Tämän jälkeen määrittelen, mitä tarkoitan turvapaikanhakijalla sekä esittelen ihmisoikeuksien historiaa. Tästä siirryn yleisiin ja yksityiskohtaisempiin teemaan liittyviin tilastoihin. Sitten käyn läpi Helsingin poliisilaitoksen rahoitusta ja erittelen sieltä tulkkauskustannukset omaksi luvukseen. Sen jälkeen käyn läpi lyhyesti tulkkaukseen käytettävissä olevaa apuvälineistöä ja tulevaisuuden hahmotelmia. Lopuksi analysoin työn tuloksia ja kerron omista johtopäätöksistäni. Aineistoa esittelen vielä tarkemmin jokaisen luvun yhteydessä.

2 TIETOPERUSTA

Tulkkauskustannuksista on kirjoitettu useita lehtiartikkeleita vuosien saatossa. Yhtään virallista tutkimusta aiheesta ei kuitenkaan Suomessa ole tehty. Poliisilaitosten tulkkauskustannukset liittyvät vahvasti ulkomaalaisten ja vieraskielisten tekemiin rikoksiin tai heihin kohdistuviin rikoksiin ja näistä aiheista löytyy muutamia tutkielmia.

Poliisiammattikorkeakoulun teettämässä raportissa *Poliisin tietoon tullut turvapaikanhakijoihin liittyvä rikollisuus 2016* (Mansikkamäki ym. 2018) käsitellään turvapaikanhakijoihin liittyvää rikollisuutta. Tätä ennen poliisiammattikorkeakoulussa on tehty yksi poliisin perustutkintoon liittyvä päättötyö *Ulkomaalaistaustaisten rikollisuus lukuina*, jossa Lassi Kotiniemi (2015) kirjoittaa ulkomaalaisten Suomessa tekemiä rikoksia luvuiksi.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on julkaissut verkkokatsauksen *Ulkomaalaisten rikollisuus 2009–2012* (Lehti ym. 2014), joka perustuu tutkimuslaitoksen omaan sekä tilastokeskuksen aineistoon ulkomaalaisten ja maahanmuuttajien rikollisuudesta Suomessa. Sitten oikeuspoliittinen tutkimuslaitos on liittynyt Helsingin yliopiston valtiotieteelliseen tiedekuntaan ja yliopisto on jatkanut tutkimuslaitoksen katsauksien julkaisemista: *Rikollisuustilanne ja seuraamusjärjestelmä 2014 - tiivistelmä* (Niemi ja Danielsson 2015) ja *Rikollisuustilanne 2016* (Helsingin yliopisto 2017).

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimusraportissa *Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä* (Lehti ym. 2014) verrataan maahanmuuttajien ja kantäväestöön kuuluvien henkilöiden välisiä eroja sekä rikoksen uhrina että tekijänä.

Opinnäytetyössäni olen keskittynyt tarkastelemaan pääasiassa vain Suomea koskevia tutkimuksia ja lukuja. Tilastotietoa olen kerännyt koko Eurooppaa koskevan turvapaikkakriisin osalta myös muista Euroopan maista, mutta ulkomaisiin tutkimuksiin turvapaikanhakijoista tai tulkkauskustannuksista en ole perehtynyt tässä työssä.

Oma opinnäytetyöni eroaa aikaisemmin julkaistuista pääasiassa siten, että keskityn kirjoittamaan vallitsevasta turvapaikanhakijatilanteesta ja etsin mahdollista yhteyttä turvapaikanhakijoiden ja kasvaneiden tulkkauskustannusten välillä. Merkittävin ero nyt

julkaistavan työn ja aikaisempien julkaisuiden välillä on siinä, että tämä työ on tehty tulkkauksesta ja sen kustannuksista, vaikkakin tässä työssä myös selvitetään vieraskielisten osuutta Suomessa tehdyissä rikoksissa.

Tämä aihe on jäänyt vähemmälle tutkimukselle, koska turvapaikkakriisi tässä laajuudessaan on vielä melko uusi asia Suomessa. Tulkkauspalveluita kehitetään, jotta ne kykenisivät vastamaan nykyajan tarpeisiin paremmin. Myös turvapaikanhakijoita tutkitaan ja tilastoidaan paremman ymmärryksen toivossa. Turvapaikanhakijoihin liittyviä kustannuksia on laskettu ja tulkkaus kustannuksista kirjoitettu, mutta ei aivan opinnäytteen tasoista työtä koskaan aikaisemmin. Aiheesta kirjoitetut lehtiartikkelit käsittelevät kustannuksia yleisellä tasolla ja vertaavat lukuja edellisiin vuosiin.

Ensisijaisena tietolähteenä olen käyttänyt opinnäytetyössäni Leena Saastamoisen antamaa teemahaastattelua, mutta kirjallisista tietolähteistä pääosassa on Suomen laki. Lisäksi kirjallisina lähteinä olen käyttänyt tilastokeskuksen tilastotietoa, ihmisoikeusjärjestöjen materiaaleja, Maahanmuuttoviraston artikkeleita sekä lukuisia muita verkkojulkaisuja.

3 LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Suomessa henkilön kielellisiin oikeuksiin ottavat kantaa useat eri lait, mutta myös kansainväliset säädökset vaikuttavat näihin oikeuksiin. Kielellisistä oikeuksista säädetään muun muassa esitutkintalaissa, kielilaissa ja perustuslaissa.

Euroopan Unionin tulkkausdirektiivi 2010/64/EU, turvaa vieraskielisten oikeuksia EU:n jäsenmaissa, mutta käytännössä direktiivillä ei ole ollut juurikaan vaikutusta Suomessa, sillä Suomen oma lainsäädäntö jo itsessään turvaa myös vieraskielisten oikeuksia. Tulkkausdirektiivin vuoksi on tehty joitakin muutoksia Suomen lainsäädäntöön, mutta lähinnä vain on lisätty lakiin sellaista, mikä käytännön tekemisessä jo toteutuu (Palmu 2014). Euroopan ihmisoikeussopimuksessa on 6 artiklassa kohta, jonka mukaan henkilöllä on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen, mikäli hän ei puhu tai ymmärrä tuomioistuimessa käytettävää kieltä (EIS 6 artikla e-kohta). Suomessa joko suomea tai ruotsia. Suomi on Euroopan ihmisoikeussopimuksen jäsenmaana sitoutunut noudattamaan Euroopan ihmisoikeussopimusta. Saamen kielilain 4 ja 5 §:en (15.12.2003/1086) mukaan tietyissä kunnissa viranomaisissa käytetty kieli voi olla myös saame.

Suomen perustuslain 6 § 1 ja 2 momenttien (11.6.1999/731) mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, eikä ketään saa asettaa eri asemaan kielen perusteella ilman hyväksyttävää syytä. Perustuslain 21 §:ssä turvataan jokaiselle myös oikeus saada asiansa käsitellyksi viranomaisissa. Jotta vieraskielisenä asiansa voi saada käsitellyksi viranomaisissa, on yleensä käytettävä tulkkausta. Esitutkintalain 4 luku 12 §:n (22.7.2011/805) mukaan tulkkinä voi toimia rehellinen ja muuten tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Viranomainen voi itse huolehtia tulkkauksesta tai sen on järjestettävä kuultavalle maksuton tulkkaus, mikäli kuultavalla on oikeus käyttää asiassa omaa kieltään ja viranomaisen kieli on toinen. Tästä säädetään kielilain 18 §:ssä (6.6.2003/423). Esitutkintalaki (ETL 4:12 §) ja EU:n tulkkausdirektiivi myös osaltaan määräävät oikeudesta maksuttomaan tulkkaukseen.

Asianosaiselle on esitutkintalain mukaan annettava kirjallinen käännös oleellisesta esitutkinta-aineistoon kuuluvasta asiakirjasta, mikäli se asianosaisen oikeusturvan kannalta on välttämätöntä. Myös käännös on asianosaiselle maksutonta. Kääntäjänä toimivan henkilön edellytykset ovat samat kuin tulkilla, eli kääntäjänä voi toimia rehellinen ja muuten

tehtävään sopiva henkilö, jolla on tehtävän edellyttämät taidot. Esitutkintaviranomainen voi itse huolehtia kääntämisestä, mikäli edellytykset täyttyvät. Mikäli asianosaisten oikeusturva ei vaadi kirjallista käännöstä asiakirjasta, voidaan käännös antaa vaihtoehtoisesti myös suullisena. (ETL 4:13 §.)

Ulkomaalaislaissa on 203 § (30.4.2004/301), joka velvoittaa viranomaista järjestämään tulkkauksen suomea tai ruotsia taitamattomalle ulkomaalaiselle turvapaikkamenettelyä, maasta karkottamista tai käännästä koskevassa asiassa taikka viranomaisen aloitteesta vireille tulevaa asiaa koskien.

4 TURVAPAIKKAKRIISI

4.1 Turvapaikanhakijan määritelmä

Turvapaikanhakija on ulkomaalainen henkilö, joka hakee kansainvälistä suojelua ja oleskeluoikeutta toisesta valtiosta. Turvapaikanhakija voi saada kansainvälistä suojelua, mikäli hänellä on aihetta epäillä joutuvansa kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteensä johdosta, taikka hän olisi jossain muussa todellisessa vaarassa (Sisäministeriö 2018).¹

Toissijaista suojelua voi saada turvapaikanhakija, jota uhkaa kotimaassaan kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai rangaistus. Mikäli turvapaikanhakija ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa joutumatta vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan siellä vallitsevasta aseellisesta selkkauksesta johtuvan mielivaltaisen väkivallan vuoksi, voidaan hänelle myöntää toissijaista suojelua.

Kun turvapaikanhakijalle myönnetään turvapaikka, saa hän pakolaisaseman, eikä hänestä tällöin enää puhuta turvapaikanhakijana.

4.2 Historia

Vuonna 2015 Eurooppaan saapui ennätysmäärä turvapaikanhakijoita. Yli puolet näistä Eurooppaan saapuneista turvapaikanhakijoista, oli kotoisin joko Syyriasta, Irakista tai Afganistanista (Eurostat 2017). Tilanne kärjistyi laajasti Lähi-idän² alueella, mikä johti siihen, että moni ihmisistä jätti kotinsa ja lähti kohti Eurooppaa. Tilanteen kärjistymiseen johtivat muun muassa Syyrian sisällisota, Arabikevät, Isisin vallan kasvu ja voimistuminen sekä aluetta ravistellut kuivuus. Euroopasta haetaan sellaisia asioita, joita oma lähtömaa ei

¹ Ulkomaalaislaista poistui toukokuussa 2016 Suomen kansallinen säädös, jonka mukaan oleskelulupaa voi hakea humanitäärisen suojelun perusteella.

² Tässä opinnäytetyössä rajaan Lähi-idän alueeksi seuraavat valtiot: Egypti, Turkki, Syyria, Jordania, Israel, Libanon, Afganistan, Iran, Irak, Saudi-Arabia, Jemen, Oman, Arabiemiirikuntien liitto, Qatar, Bahrain ja Kuwait.

enää pysty tarjoamaan pysyvää elämää varten. Tämän kaltaisia asioita ovat muun muassa pysyvä oleskelupaikka ja työ.

Tulehtunut poliittinen tilanne ja valtataistelut eivät ole alueella uusi ilmiö. Turvapaikkaa haetaan oman maan sisältä ja lähimaista, mutta nykyään matkustetaan turvapaikan perässä kauemmaksikin. Vain murto-osa kaikista maailman pakolaisista tulee Eurooppaan. Vuoden 2017 lopussa pakolaisten määrä maailmassa nousi 68,5 miljoonaan (Suomen pakolaisapu ry 2018). Suomen pakolaisapu -järjestön mukaan maailman pakolaisista yli puolet on lapsia.

Ilmapiiri Lähi-idän alueella on ollut kireä jo pitkään. Tässä luvussa mennään ajassa taakse päin ja kerrotaan polttavimmista vaikutteista alueella. Vuosituhannen vaihteen tienoilla huomio kiinnittyi Osama bin Ladenin johtaman al-Qaida -järjestön tekemiin terroritekoihin. Tätä ennen alueella vaikuttivat myöskin terroristisiksi järjestöiksi useissa länsimaissa luokitellut poliittiset puolueet kuten Hamas ja Hizbollah. Useat terroristijärjestöt ovat ulottaneet iskujaan myös länsimaita kohtaan, mutta paikallisesti iskujen pelko ja epäluottamus omaa hallintoa kohtaan on koko ajan läsnä. Pelko vainotuksi joutumisesta on arkipäiväistynyt monin paikoin alueella.

Vuonna 1964 perustettu Palestiinan vapautusjärjestö eli PLO, teki 60-luvulla aseellisia hyökkäyksiä Israelia vastaan, tarkoituksenaan perustaa maallinen ja demokraattinen Palestiinan valtio ja tuhota Israel. PLO:ta pidettiin terroristijärjestönä aina 1990-luvulle saakka, jolloin järjestö oli muuttunut väkivaltaisesta ääriajattelusta diplomaattisempaan suuntaan. PLO:n siirtyminen diplomaattisempiin keinoihin jätti tilaa uusille radikaaleille liikkeille ja niin vuonna 1982 perustettiin Hizbollah ja 1987 Hamas, jotka kumpikin ovat edelleen laajalti maailmassa terroristisiksi luokiteltuja järjestöjä. Paikallisesti Hamas on kerännyt kannatusta laajalla hyväntekeväisyydellä. Järjestö on rahoittanut Gazassa kymmenillä miljoonilla euroilla vuosittain esimerkiksi terveysasemia, kouluja, orpokoteja ja ruuanjakelua. Toisaalta Hamasia syytetään avun käyttämisestä Israelin vastaisten mielialojen yllyttämiseen ja värväykseen. Vuonna 1988 PLO puolestaan sanoutui irti terrorismista ja hyväksyi kahden valtion ratkaisun. (BBC News: PLO opens door to peace.)

Juutalaisväestön kasvaessa Palestiinan Brittiläisellä mandaattialueella, alkoivat väkivaltaisuuudet yleistyä juutalaisten ja arabien välillä. Vuonna 1947 Britannia luovutti

YK:lle vastuun ratkaista arabien ja juutalaisten välinen kiista alueella, joten vuonna 1948 mandaatti jaettiin kahtia alueen juutalais- ja arabiväestön kesken. Israel julistautui itsenäiseksi samana vuonna. Vaikka ympäröivät arabimaat, Egypti, Transjordanian, Syyria, Irak ja Libanon, aloittivat sodan Israelia vastaan, Israel selvisi sodasta voittajana. Sadat tuhannet arabit pakenivat tai heidät ajettiin kodeistaan Israelin alueelta. Kohtelu molemminpuolista, myös paljon juutalaisia karkotettiin kodeistaan Israelia ympäröivissä arabimaissa (David 2010).

Israelin perustaminen vuonna 1948 aloitti suuren luokan siirtolaisuuden sinne, mikä ratkaisi Euroopan juutalaisten pakolaisuusongelman, mutta kriisiytti Lähi-idän tilanteen. Satojatuhansia arabeja päätyi pakolaisleireille, joissa he ovat joutuneet asumaan vuosikymmeniä. Pakolaisuus on osoittautunut jatkuvaksi globaaliksi ongelmaksi. (Syrjämaa 2004.)

Palestiina oli vielä 1900-luvun alussa osa Ottomaanien valtakuntaa³, kunnes Britannia valloitti alueen Ottomaaneilta ensimmäisessä maailman sodassa 1918. Alueelle oli jo 1800 – 1900 -lukujen vaihteessa alkanut muuttaa paljon juutalaisia siirtolaisia, jotka pääasiassa olivat lähtöisin itäisestä Euroopasta. 1800-luvun puolella syntyi Euroopassa juutalaisten kansallinen liike, sionismi, joka tavoitteli Palestiinasta omaa valtiota juutalaisille (BBC News: First Zionist Congress).

Karttapiirros historiikin keskeisistä konfliktialueista. (tekijän 2018)

Koko kriisi tuntuu kulminoituvan nykyiseen Israeliin ja tarkemmin vielä Jerusalemin alueelle. Jerusalem on tärkeä hengellinen paikka monessa uskonossa. Jerusalemissa on

³ Nykyinen Turkki.

muun muassa juutalaisille pyhä Itkumuuri ja muslimien pyhä Kalliomoskeija. Kaupunki on lisäksi Raamatun tapahtumien keskiössä, joten se on myös kristityille pyhä paikka.

Järjestöt eivät ole lähtökohtaisesti syntyneet terroristisiksi, vaan yleensä alueen tilanne ja poliittinen ilmapiiri saavat kansan liikehtimään. Kansanliikkeistä toiset ovat demokraattisia, mutta toiset radikalisoituvat. Lähi-idän konflikteilla on pitkä historia, eikä turvapaikkakriisiin johtaneita tapahtumia voi rajata vain yhden valtion, kansakunnan tai järjestön vastuulle.

4.3 Turvapaikkaturismi

Euroopan turvapaikkakriisi on kasvanut ilmiönä valtavaksi niin nopeasti, että se on houkuttanut paikalle myös järjestelmän väärinkäyttäjät. Tilannetta hyväksikäytetään propagandalla paremmasta tulevaisuudesta suurien summien toivossa. Ihmiskauppiat ja salakuljettajat pyytävät korkeita hintoja matkasta Eurooppaan ja nämä matkat ovat koituneet monen turvapaikanhakijan kohtaloksi.

Matkaan lähdetään myös niin kutsuttuna elintasopakolaisena. Kielitoimiston sanakirjan mukaan elintasopakolainen-nimitystä käytetään puhuttaessa halventavasti siirtolaisista, joiden muuton syynä on paremman elintason tavoittelu. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että silloin henkilö tavoittelisi parempi palkkaista työtä, vaan tarkoituksena on hyväksikäyttää länsimaisen valtion sosiaali- ja terveysturvajärjestelmää. (Kotimaisten kielten keskus.) Elintasopakolaiseksi saatetaan helposti tuomita myös oikein perustein tukia hakeva turvapaikanhakija.

4.4 Ihmisoikeuksien historiaa

Länsimaisen ihmisoikeuksien historian voidaan katsoa juontavan juurensa Magna Cartasta⁴. 1700-luvun lopulla ihmisoikeuksia muokkasivat osaltaan Ranskan vallankumouksen ja Yhdysvaltain sisällissodan jälkeiset julistukset (Kuosmanen 2014). YK:n verkkosivuilla ihmisoikeuksia kuvataan ajatukseltaan yleismaailmallisina, kaikille yhtäläisesti kuuluvina oikeuksina, jotka vakiintuivat vasta toisen maailmansodan jälkeen (YK 2016).

Kylmä sota jakoi maailman pian Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen hyväksymisen jälkeen. Oli selvää, että ihmisoikeuksien turvaamiseksi tarvittiin muutakin kuin poliittinen julistus, mutta valtioita sitovan maailmanlaajuisen ihmisoikeussopimuksen toteutuminen näytti epävarmalta. Euroopan neuvosto asettikin tavoitteekseen eurooppalaisen ihmisoikeussopimuksen aikaansaamisen. (Ihmisoikeusliitto ym.)

Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojelemiseksi eli Euroopan ihmisoikeussopimus (EIS) on lähinnä klassisia vapausoikeuksia suojaava ihmisoikeussopimus. Kaikkien Euroopan neuvoston jäsenmaiden on ratifioitava sopimus EIS avattiin allekirjoitettavaksi vuonna 1950. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1990. Sopimukseen kuuluu lisäpöytäkirjoja, joiden ratifioiminen ei ole pakollista. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) valvoo sopimuksen noudattamista. (Ihmisoikeuskeskus.)

Nämä julistukset ja ihmisoikeussopimukset vaikuttavat Suomen oikeuskäytänteisiin ja sitä kautta myös poliisin työhön. Euroopan ihmisoikeussopimuksessa säädetään artiklassa 6 kohdassa 3 henkilön oikeudesta saada tulkin apua.

Myös turvapaikan hakeminen on ihmisoikeus. Säännökset turvapaikan tai oleskeluluvan myöntämisestä perustuvat Geneven pakolaissopimukseen, Euroopan ihmissoikeus-sopimukseen sekä YK:n kidutuksen vastaiseen sopimukseen, kerrotaan Pakolaisapu ry:n verkkosivuilla. (Suomen Pakolaisapu ry 2018.)

⁴ Perustuslakiin verrattavissa oleva Britannian säädöskokoelma vuodelta 1215.

5 TILASTOJA

5.1 Helsingin väestörakenne

Helsingin väestörakenne on muuttunut kymmenessä vuodessa monella tapaa. Yksi näkyvistä muutoksista on asukkaiden kokonaismäärässä ja toinen vieraskielisten määrässä Helsingissä.

	Asukkaita 31.12. ⁵	Vieraskielisiä ⁶	Tulkkauksen kustannukset (noin €) ⁷
HPL 2007	568 531	50 991	-
HPL 2014	620 715	83 549	-
HPL 2015	628 208	88 132	350 000
HPL 2016	635 181	93 214	450 000
HPL 2017	643 272	98 269	500 000

Muutokset väestörakenteessa ja tulkkauksen kustannuksissa Helsingin poliisilaitoksen alueella (tekijän 2018).

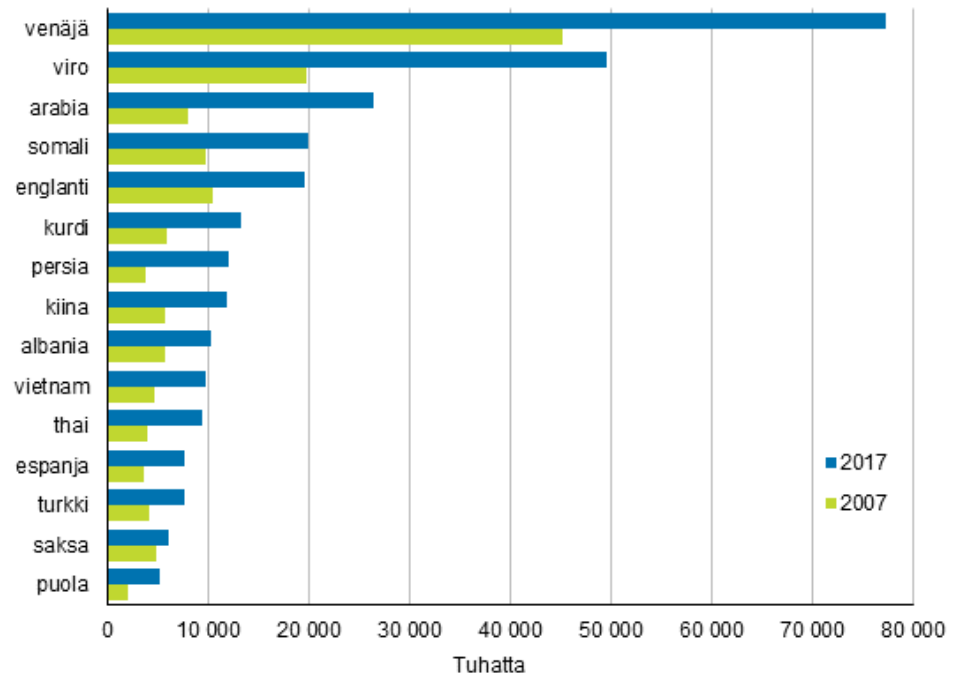
Kun vuonna 2007 Helsingin asukasluku oli 568 531 henkilöä ja vuonna 2017 jo 643 272 henkilöä, on asukasluku kymmenessä vuodessa kasvanut 74 741 henkilöllä. Samassa ajassa vieraskielisten määrä on lähes kaksinkertaistunut ja noussut 50 991 henkilöstä 98 269 henkilöön. Koko Suomessa asui vuoden 2017 loppuun mennessä 373 500 vieraskielistä, mikä on 6,8 prosenttia koko väestöstä (Tilastokeskus). Helsingissä vastaava luku on 15,3 prosenttia.

Seuraavassa taulukossa on esitelty 15 yleisintä ulkomaista kieltä Suomessa ja kuvattu määrrien kasvua kymmenessä vuodessa.

⁵ Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat.

⁶ Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat.

⁷ Saastamoinen 2018.

Väestö ei-kotimaisten kielten mukaan Suomessa vuosina 2007 ja 2017 (tilastokeskus 2018).

Suomen väestöstä muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvia on koko ajan enemmän (Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat). Vielä vuonna 2007 koko Suomen kielistä kolmanneksi yleisin oli englanti, mutta vuonna 2017 kolmannelle paikalle nousi arabia. Samalla arabia on noussut Helsingin poliisilaitoksen vuoden 2017 tulkatuimmaksi kieleksi (Saastamoinen 2018). Yhteensä Helsingin poliisilaitoksella tulkattiin samana vuonna 75 eri kieltä ja tulkkaukseen käytettiin 18 000 työtuntia (Saastamoinen 2018).

Koko Suomen väestörakenne on kokenut vajaassa kolmessakymmenessä vuodessa merkittävän muutoksen ulkomaalaistaustaisten suhteen. Tilastokeskuksen alla olevan taulukon mukaan Suomessa oli vuonna 1990 ulkomailla ja Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia henkilöitä yhteensä 37 618, kun vuonna 2017 heitä oli jo 384 123 henkilöä.

Väestö syntyperän ja taustamaan mukaan 1990-2017		
ULKOMAALAISTAUSTAISET YHTEENSÄ		
ULKOMAALAISTAUSTAISET YHTEENSÄ		
	Ulkomailla syntyneet	Suomessa syntyneet
1990	32 804	4 814
1991	44 027	5 138
1992	52 127	5 566
1993	60 819	6 306
1994	66 241	7 222
1995	71 633	8 217
1996	75 877	9 243
1997	82 227	10 394
1998	88 695	11 623
1999	94 410	12 985
2000	98 977	14 268
2001	107 140	15 664
2002	113 298	17 128
2003	119 309	18 730
2004	125 850	20 374
2005	135 143	22 216
2006	145 584	24 224
2007	159 346	26 463
2008	174 543	28 898
2009	188 249	31 606
2010	202 443	34 623
2011	219 666	37 828
2012	238 208	41 408
2013	256 241	45 283
2014	273 306	49 405
2015	286 803	53 122
2016	306 840	57 947
2017	321 494	62 629

Ulkomaalaistaustaiset Suomessa 1990-2017 (tilastokeskus 2018).

5.2 Turvapaikanhakijat lukuina

Eurooppaan saapui vuonna 2015 ennätysmäärä turvapaikanhakijoita, joista valtaosa tuli Syyriasta, Afganistanista ja Irakista. Euroopan Unionin jäsenmaissa rekisteröitiin ensihakemuksia 1 255 640 kappaletta. Edellinen ennätys oli vuodelta 1992, jolloin turvapaikkahakemuksia EU-maihin tehtiin 672 000 kappaletta. Vuonna 2014 turvapaikkahakemuksia EU-jäsenmaihin jätettiin kaiken kaikkiaan 562 680 kappaletta ja silloin irakilaisien, afganistanilaisten ja syyrialaisien osuus oli yhteen laskettuna alle kolmasosa kaikista hakijoista. Suomen vastaanottamien turvapaikkahakemusten määrä oli 3 490 kappaletta.

Vuonna 1950 perustettiin UNHCR-niminen järjestö selvittämään maailman pakolaisongelmaa. UNHCR toimii YK:n alaisena Sveitsin Genevestä käsin. Järjestöä vaivaavat vaatimattomat resurssit valtavan pakolaistilanteen edessä. (Syrjämaa 2004.)

YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n tilastojen mukaan noin puolet maailman pakolaisista ja turvapaikanhakijoista on naisia. Länsimaihin ja Suomeen saapuu kuitenkin enemmän miehiä kuin naisia. Matkustaminen on usein naisille ja lapsille turvattomampaa ja vaikeampaa, jolloin miehet matkustavat naisia useammin. Miehet ja pojat ovat myös usein suuremmassa vaarassa tulla surmatuiksi tai värvätyiksi aseellisiin ryhmittymiin. (Helsingin kaupunki, tietoa pakolaisista ja turvapaikanhakijoista 2018.)

Vuonna 2015 kolmasosa kaikista Euroopan turvapaikkahakemuksista tehtiin Saksaan. Suomesta samana vuonna turvapaikkaa haki yhteensä 32 476 henkilöä. Tilastollisesti tämä on pieni osa kaikista hakijoista, mutta väkilukuun suhteutettuna määrä oli kyseisenä vuonna Euroopan korkeimpia. Valtaosa 1990-luvulla Suomeen saapuneista oli paossa Somalian sisällissotaa, mutta myös Balkanin sodat näkyivät pakolaisten määrissä koko Euroopassa. Suomen ensimmäiset pakolaiset tulivat Chilestä vuonna 1973. (Suomen pakolaisapu ry 2018.)

Ennätysvuonna 2015 Suomeen jätettiin turvapaikkahakemuksia eniten Irakin kansalaisilta, yhteensä 20 485 kappaletta. Afganistanista jätettiin hakemuksia toiseksi eniten, yhteensä 5214 kappaletta ja Somaliasta kolmanneksi eniten, 1 981 hakemusta. Syyriasta tulleet hakemukset olivat Suomen tilastoissa vasta neljäntenä. Suomi vastaanotti syyrialaisien hakemuksia 877 kappaletta.⁸ Edelleen vuonna 2015 tuli Suomeen paljon, kaikista hakemuksista viidenneksi eniten, hakemuksia Albaniasta. Albanialaisten hakemuksia oli yhteensä 762 kappaletta. Maahanmuuttovirasto määrittelee Albanian turvalliseksi, joten vuonna 2015 yksikään albanialaisten turvapaikkahakemuksista ei Suomessa johtanut myönteiseen turvapaikkapäätökseen (Maahanmuuttovirasto 2015).

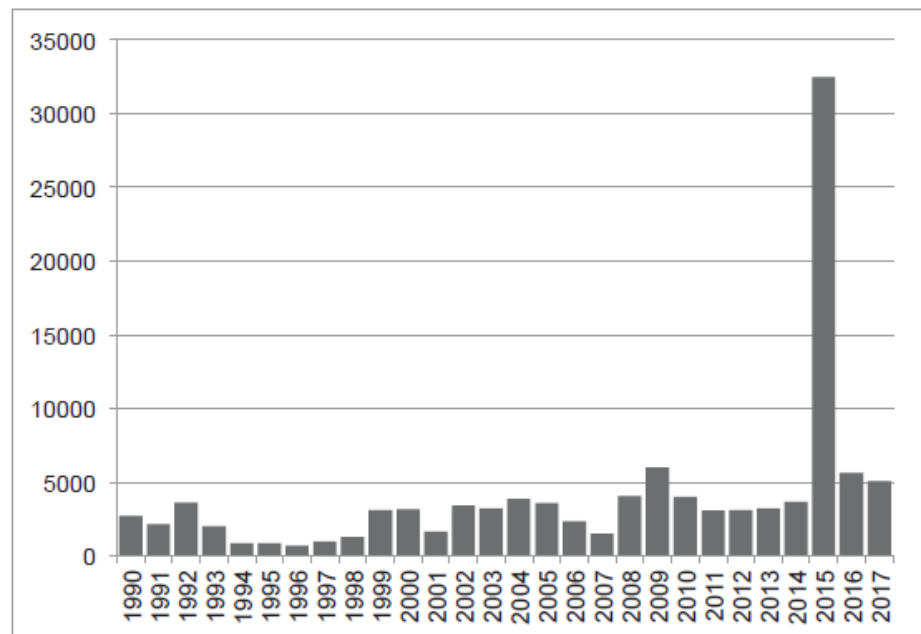
Vuonna 2016 Suomessa asui yhteensä 364 787 ulkomaalaista, mikä on 6,6 prosenttia koko väestöstä. Pakolaistaustaisia heistä on vain murto-osa: samana vuonna Suomessa asui YK:n pakolaisjärjestön mukaan 18 401 pakolaista tai kansainvälisen suojelun tarpeen perusteella oleskeluluvan saanutta henkilöä, jolla ei ollut Suomen kansalaisuutta. (Suomen pakolaisapu ry 2018.)

Vuonna 2016 ensimmäistä kertaa rekisteröityjen turvapaikkahakemusten määrä oli Euroopassa edelleen miljoonaluokkaa eli 1 204 280 kappaletta, mutta näistä Suomeen tuli

⁸ Yhteenlaskettuna koko Eurooppaan tuli eniten hakemuksia Syyriasta.

enää vain 4 005 hakemusta (Maahanmuuttovirasto 2018). Prosentuaalisesti hakemusten määrä oli vähentynyt eniten pohjoismaissa. Saksaa ja Sloveniaa lukuun ottamatta, hakemusten määrä laski myös Keski-Euroopassa⁹. Saksaan hakemuksia tuli 722 265 kappaletta vuonna 2016, kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 63 prosenttia ja Sloveniassa kasvua oli 389 prosenttia, mutta siellä hakemusten lukumäärä oli yhteensä vain 1 265 kappaletta.

Seuraava kaavio kuvastaa sitä kuinka paljon hakemusten määrä nousi vuonna 2015 verrattuna aikaisempiin vuosiin vuodesta 1990 lähtien.

Suomesta turvapaikkaa hakeneiden henkilöiden määrät vuosittain 1990–2017 (Mansikkamäki ym. 2018).

⁹ Tässä opinnäytetyössä katson Keski-Euroopan maihin kuuluviksi: Itävalta, Liechtenstein, Puola, Slovakia, Slovenia, Saksa, Sveitsi, Tšekki ja Unkari.

5.3 Yleistä rikoksista 2016

Vuoden 2016 aikana tuli poliisiin, tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon yhteensä 823 056 rikosta ja rikkomusta (Tilastokeskus 2017), joista poliisiin tietoon tulleiden rikosten ja rikkomusten määrä oli yhteensä 809 368 kappaletta (Poliisin vuosikertomus 2016, s.15). Kaiken kaikkiaan poliisiin tietoon tulleiden rikosten määrä oli vähentynyt viiden vuoden takaisesta, vaikka kasvua edelliseen vuoteen verrattuna olikin hieman. Vielä vuonna 2011 poliisiin tietoon tulleiden rikosten määrä oli kaikissa rikoksissa 950 746 kappaletta eli yli 150 000 enemmän (eml.).

Kaikissa poliisiin tietoon tulleissa rikoksissa selvitysprosentti on ollut viiden vuoden otannalla laskusuuntainen. Laskua on tapahtunut vuoden 2011 78,9 prosentista 76,6 prosenttiin vuoteen 2016 mennessä. (Poliisin vuosikertomus 2016, s. 15.) Poliisin mahdollisuuksiin selvittää rikoksia voi vaikuttaa kyky kommunikoida ja ymmärtää ihmisten käyttämää kieltä.

Seuraavassa tilastokeskuksen laatimassa taulukossa on esitelty eräiden rikosten osallisten syntyperää.

Uhrin syntyperä/rikos		Epäillyn syntyperä					
		Syntyperä yhteensä		Suomalais-taustainen yhteensä		Ulkomaalais-taustainen yhteensä	
		2015	2016	2015	2016	2015	2016
Syntyperä yhteensä	Yhteensä	21 047	21 267	17 910	16 925	3 137	4 342
	Pahoinpitelyrikokset	14 949	14 814	12 776	11 808	2 173	3 006
	Seksuaalirikokset, pl. lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	546	686	396	382	150	304
	Muut rikokset	5 552	5 767	4 738	4 735	814	1 032
Suomalais-taustainen yhteensä	Yhteensä	19 007	18 044	17 139	16 027	1 868	2 017
	Pahoinpitelyrikokset	13 416	12 322	12 206	11 163	1 210	1 159
	Seksuaalirikokset, pl. lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	500	637	385	369	115	268
	Muut rikokset	5 091	5 085	4 548	4 495	543	590
Ulkomaalais-taustainen yhteensä	Yhteensä	2 040	3 223	771	898	1 269	2 325
	Pahoinpitelyrikokset	1 533	2 492	570	645	963	1 847
	Seksuaalirikokset, pl. lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö	46	49	11	13	35	36
	Muut rikokset	461	682	190	240	271	442

Eräiden selvitettyjen rikosten uhrien ja syylliseksi epäiltyjen syntyperä (Tilastokeskus 2018).

5.4 Yhteistyö ja ennaltaehkäisy

Maailma on muuttunut entistä digitaalisempaan suuntaan ja samalla myös rikollisuus on muuttanut muotoaan koko ajan. Rikoksia tehdään nykyään paljon tietoverkossa.¹⁰ Verkossa tapahtuvasta rikoksesta jää aina jälki, mutta monesti rikoksen selvittämistä hankaloittaa se, että tekijä saattaa olla fyysisesti aivan toisaalla kuin rikoksen uhriksi joutunut henkilö. Kyberrikoksia voi tehdä helposti myös ulkomailta käsin.

Kun rikollisuus muuttaa muotoaan, on myös poliisin muututtava sen mukana. Poliisiin onkin perustettu viime vuosina muun muassa nettipoliisi, nettivinkki, sähköiset asiointikanavat niin lupa- kuin rikosasioissakin sekä KRP:n kyberrikostorjuntakeskus. Poliisi on aktiivinen sosiaalisessa mediassa ja siten helposti lähestyttävissä. Jokaisen kansalaisen on mahdollista saada ajankohtaista ensikäden tietoa sosiaalisessa mediassa suoraan poliisilta. Helsingin poliisilaitoksen vuoden 2017 toimintakertomuksen mukaan *”viestintä on tällä hetkellä nopeaa, näkyvää ja vuorovaikutteista”* (Helsingin poliisilaitoksen toimintakertomus 2017, s. 3). Tietoverkoissa työskentely tarkoittaa sitä, että poliisin täytyy ymmärtää ja osata usein muutakin kuin suomea tai käytettävä apuvälineitä kielen kääntämiseksi.

Poliisin haasteisiin kuuluvat kyberrikollisuuden lisäksi myös muun muassa rajat ylittävä rikollisuus, järjestäytynyt rikollisuus, ääriliikkeet, väkivaltainen radikalisoituminen ja ekstremismi sekä laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden paljastaminen ja maastapoistamispäätösten täytäntöönpano. Näihin haasteisiin vastaaminen vaatii laajaa verkostoitumista sekä maan sisällä että kansainvälisestikin. Poliisin kansainvälisen yhteistyön edellytyksiä ja toimenpiteitä tehostetaan vuoteen 2020 saakka voimassa olevalla strategialla ja strategiaan liittyvällä täytäntöönpanosuunnitelmalla. (Poliisin vuosikertomus 2016, s. 23.)

Suomen ja koko Euroopan olennaisesti muuttunut turvallisuustilanne pakottaa poliisin parantamaan ennalta estävän toimintansa vaikuttavuutta (Risikko 2017). Sisäministeriö on teettänyt vuonna 2016 sisäisen turvallisuuden selonteon, jonka pohjalta on laadittu sisäisen turvallisuuden strategia. Strategiassa yksi painopisteistä on asetettu turvallisuusympäristön analysointiin ja sen muutosten ennakointiin.

¹⁰ ”Poliisiin tietoon tuli vuonna 2016 yhteensä 24 666 verkossa tapahtunutta rikosta” (Kreivi 2017).

5.5 TUPA2-rikokset

Poliisiammattikorkeakoulu teetti tutkimuksen, jossa selvitettiin turvapaikanhakijoiden osuutta vuoden 2016 rikostilastoissa. Tätä selvittääkseen *“Suomen poliisissa otettiin marraskuussa 2015 käyttöön TUPA2-koodi turvapaikanhakijoihin liittyvien rikosepäilyjen kirjaamisessa, jotta saatiin ajantasaista tilannekuvaa turvapaikanhakijoiden tekemistä rikoksista sekä rikosten kohteeksi joutuneista turvapaikanhakijoista”* (Mansikkamäki ym. 2018). Suvi-Tuuli Mansikkamäki, Jarmo Houtsonen ja Kari Laitinen laativat tutkimuksesta koko maata koskevan *Poliisin tietoon tullut turvapaikanhakijoihin liittyvä rikollisuus 2016* -nimisen raportin.

Raportissa otettiin huomioon yhteensä 1565 ilmoitusta, joissa käytettiin TUPA2-koodia. Yli puolet ilmoituksista koski turvapaikanhakijoiden välisiä tapauksia. Ilmoitusten epäillyistä 62 prosenttia oli Irakin kansalaisia ja Afganistanin kansalaisia 10 prosenttia. Epäillyistä henkilöistä 95 prosenttia oli miehiä ja hieman yli puolet epäillyistä oli korkeintaan 25-vuotiaita. Raporttia lukiessa on hyvä ottaa huomioon, että vastaanottokeskuksissa ja turvapaikanhakijoiden välillä tapahtuvat rikokset tarkoittavat usein sitä, että sekä asianomistaja, epäilty että mahdolliset todistajat ovat kaikki sellaisia henkilöitä, joiden kuulusteluissa poliisi tarvitsee avukseen tulkkia.

	n	%
Turvapaikanhakijoiden tai muiden ulkomaalaisten väliset pahoinpitelyt ja uhkailut	568	30 %
Turvapaikanhakijoiden välinen lähisuhdeväkivalta	100	5 %
Turvapaikanhakijoihin kohdistuneet seksuaalirikosepäilyt	30	2 %
Suomalaisiin kohdistuneet seksuaalirikosepäilyt	131	7 %
Turvapaikanhakijoiden omaisuusrikosepäilyt	258	13 %
Turvapaikanhakijoiden ja kantaväestön väliset pahoinpitelyt ja uhkailut	115	6 %
Kantaväestön turvapaikanhakijoihin kohdistamat muut rikosepäilyt	15	1 %
Vastaanottokeskuksiin ja niiden henkilökuntaan kohdistuneet rikosepäilyt	119	6 %
Viranomaisten vastustaminen ja viranomaisiin liittyvät rikosepäilyt	70	4 %
Muut	159	8 %
Ilmoitusluontoiset asiat	349	18 %
Yhteensä	1914	100 %

Turvapaikanhakijoihin liittyvät poliisin ilmoitukset vuodelta 2016 tapausluokittain (Mansikkamäki ym. 2018).

Poliisin tietoon tullut turvapaikanhakijoihin liittyvä rikollisuus 2016 –raportissa eritellään edellisessä taulukossa esitettynä turvapaikanhakijoihin liittyviä rikoksia. Jos luvuista jätetään huomioimatta kohdat kolme, seitsemän, kymmenen ja yksitoista eli ne, joissa rikos on kohdistunut turvapaikanhakijaan tai kyseessä on ollut ilmoitusluontoinen tai muu asia, saadaan kokonaismääräksi ainakin 1361 ilmoitusta, joissa turvapaikanhakija on ollut rikoksesta epäiltyä. Kohdan kymmenen ilmoituksissa on myös epäillyn asemassa olevia turvapaikanhakijoita, mutta osa ilmoituksista koskee muun muassa itsetuhoisuutta, kadonneesta henkilöstä tehtyä ilmoitusta, lähestymiskieltoasioita ja virka-apupyynnöjä, joissa turvapaikanhakija on muussa asemassa. Siksi kohta on tässä jätetty tarkastelun ulkopuolelle.

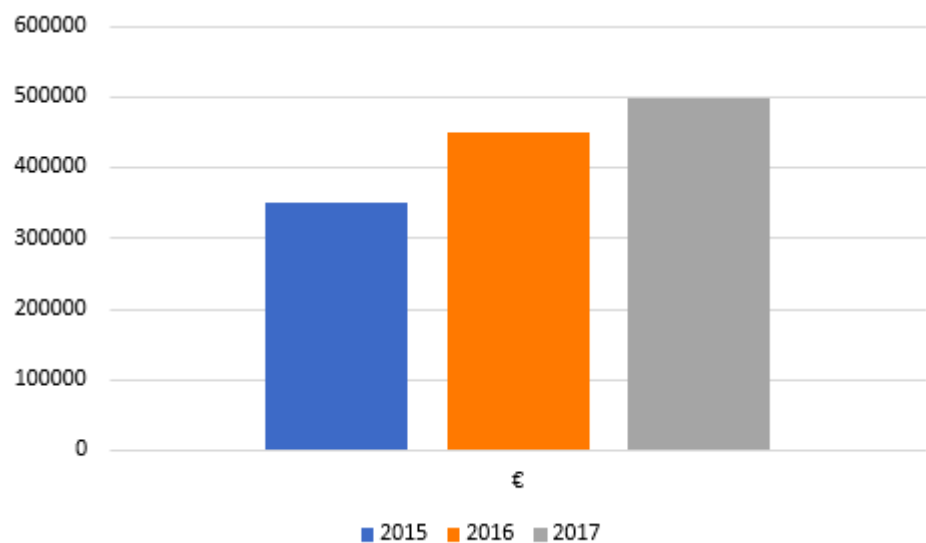
5.6 Terrorismi

Turun torilla 18.8.2017 tapahtunut joukkopuukotus oli Varsinais-Suomen kärjäoikeuden päätöksellä Suomen ensimmäinen virallinen terrori-isku (YLE 2018). Isku määritellään rikoslain 34 a luvun 1 §:n (19.12.1889/39) mukaiseksi terroriteoksi, sillä se oli omiaan aiheuttamaan vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Sisäisen turvallisuuden strategia on ollut valmisteilla jo ennen Turun iskua ja se hyväksyttiin valtioneuvostossa 5.10.2017 (Sisäministeriö 2017). Suomessa oli siis osattu jo jollakin tasolla ennakoida tämän kaltaisen iskun mahdollisuus.

6 KUSTANNUKSET

6.1 Tulkkaukustannusten kehitys Helsingin poliisilaitoksella

Saastamoisen mukaan Helsingin poliisilaitokselle aiheutuneet tulkkaukustannukset ovat kasvaneet kolmessa vuodessa noin 350 000 eurosta noin 500 000 euroon. Summaan ei ole laskettu mukaan turvapaikkatutkinnasta tai maasta poistoista syntyneitä kuluja, vaan kustannukset ovat aiheutuneet ainoastaan tutkinnan ja lupapuolen tulkkaukseen käytetystä palvelusta.

Tulkkaukustannusten nousu Helsingin poliisilaitoksella (tekijän 2018).

Vastaavasti samaan aikaan turvapaikkapuolen kustannukset Helsingin poliisilaitoksella ovat laskeneet kolmessa vuodessa 705 000 eurosta noin 100 000 euroon (Saastamoinen 2018). Turvapaikkapuolen kustannukset maksetaan erilliseltä arviomäärärahamentilta, joten ne eivät suoraan vaikuta poliisilaitoksen budjettiin, toisin kuin tutkinnan ja lupapuolen tulkkaukustannukset, jotka maksetaan suoraan kullekin poliisilaitokselle myönnetystä toimintamäärärahasta. Toimintamäärärahan suuruus vaihtelee vuosittain.

Haastateltavana ollut Saastamoinen arvioi turvapaikkapuolen kustannusten räjähdysmäisen nousun vuonna 2015 johtuneen niin sanotusta suuresta maahantuloryntäyksestä. Valtava määrä turvapaikanhakijoita aiheutti lisämenoja niin esitutkinnan kuin turvapaikkatutkinnankin puolella vielä pitkälle vuoteen 2016 saakka.

Vuoden 2016 maaliskuussa turvapaikkatutkinta siirtyi poliisilta Maahanmuuttoviraston vastuulle ja poliisiin hoidettavaksi jäi turvapaikkapuolelta enää turvapaikkahakemusten vastaanotto, hakijoiden rekisteröinti sekä maastapoistotoimenpiteet (Maahanmuuttovirasto 2016a). Poliisiin lisäksi myös rajavartiolaitos ottaa vastaan turvapaikkahakemuksia ja hoitaa turvapaikanhakijoiden rekisteröintiä. Turvapaikkatutkinnan siirto poliisilta Maahanmuuttovirastolle ei vaikuta tulkkauskuukausiin suoraan, sillä turvapaikkatutkinnan kustannukset maksettiin ja maksetaan edelleen erikseen myönnettävästä arviomäärärahasta. Saastamoinen arvioi, etteivät tulkkauksesta aiheutuneet kustannukset tule tulevaisuudessa laskemaan enää entiselle tasolle tai sen alle.

6.2 Oheiskustannukset ja kustannustehokkuuden käänköpuoli

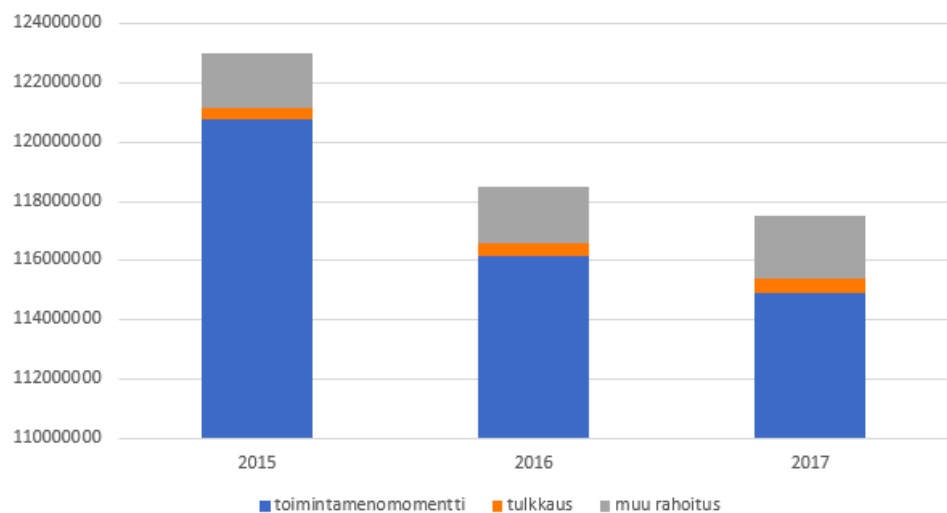
Saastamoisen mukaan poliisiin tekemien kuulusteluiden tulkkauskuukausit ovat jo nyt niin matalat kuin mahdollista. Hän epäilee, että kustannustehokkuusajattelulla voidaan saattaa tulkintyötä tekevät työrintamalla heikkoon palkka-asemaan. Hän toivookin, että tehokkuuden kannalta otettaisiin huomioon myös tulkin ammattitaidon mukainen korvaus ja sitä kautta tulkkauksen hyvä laatu. Kun palveluntarjoajalle tarjotaan ammattitaitoa vastaava korvaus, on syytä olettaa, että palvelu on laadukasta ja sitä tarjotaan tarvitsevalle halukkaammin.

Tällä hetkellä Helsingin poliisilaitoksella on käytössä applikaatio, jolla saa nopeasti yhteyden tulkkiin. Tämä poistaa tarpeen kutsua tulkki paikalle ja asioiden hoitaminen nopeutuu. Applikaatio on ollut Saastamoisen mukaan testikäytössä ennaltaehkäisevän toiminnan yksikössä ja sitä ollaan tulevaisuudessa laajentamassa partiokäyttöön. Nykyajan monikulttuurisen ympäristön vaatimukset ovat otettu huomioon Helsingin poliisilaitoksella.

Tulevaisuudessa älypuhelin applikaatiot tulevat poliisityöhön enemmän käyttöön. Jo nyt erilaisia laki- ja muistiinpano-ohjelmia on käytössä esimerkiksi Yhdysvaltojen poliisipartioilla. Käännöstyön avuksi tulevat ohjelmat voivat joko ilmaista asiakkaalle valmiita lauseita keskustelun tueksi ja vaaratilanteiden välttämiseksi tai kääntää kokonaisia keskusteluja esimerkiksi Google Translate -ohjelman kautta.

6.3 Yleisesti Helsingin poliisilaitoksen rahoituksesta

Helsingin poliisilaitoksen kokonaisbudjetti koostui vuonna 2017 valtion poliisille myöntämästä toimintamenomäärärahasta, hankerahoituksesta, Polamkin työharjoittelijoita varten maksetusta rahasta sekä nettobudjetoitujen tulojen tuottotavoitteesta. Kokonaisbudjetti oli 117 503 660 euroa, josta toimintamenomäärärahan osuus oli 115 392 459 euroa. Vuonna 2016 kokonaisbudjetista 118 494 833 toimintamenomäärärahaa oli 116 606 833 euroa ja vuonna 2015 budjetin 123 018 831 eurosta määrärahaosuus oli 121 148 831 euroa. Huomattavaa on, että kokonaisbudjetti on siis laskenut vuoden 2015 summasta 5 515 171 euroa vuoteen 2017 mennessä. Helsingin poliisilaitokselle myönnetty toimintamenomääräraha vastaavasti samassa ajassa on pienentynyt 5 756 372 euroa. (Helsingin poliisilaitoksen toimintakertomus 2017, s. 16-17.)

Tulkkauksen osuus Helsingin poliisilaitoksen kokonaisrahoituksessa (tekijän 2018).

7 TULKKAUSSOVELLUKSET

Haastattelussa Saastamoinen sivumennen mainitsi, että Helsingin poliisilaitoksella on kokeilussa *“applikaatiotulkkaus”*. Tämä tarkoittaa älypuhelimeen asennettavaa sovellusta, jolla saa reaaliaikaisesti yhteyden suoraan tulkkiin. Saastamoinen kertoi sovelluksen jo nyt saaneen aikaan säästöjä Helsingin poliisilaitokselle, sillä käsillä oleva asia on saatettu saada vieraskielisen kanssa selvitettyä paikan päällä heti loppuun saakka. Ilman kyseistä sovellusta asiakas olisi mahdollisesti täytynyt kuulustella poliisilaitoksella myöhemmin. Sovellus oli jo haastattelun hetkellä kokeilussa Helsingin poliisilaitoksen palvelupäivystyksessä ja ennalta estävässä ryhmässä kentällä.

Semantixin *“tulkkiappsi”* on älypuhelimiin ladattava mobiilisovellus, joka helpottaa päivittäistä yhteistyötä tulkkien kanssa (Semantix 2016). Yhteyden saaminen tulkkiin nopeutuu ja näin toiminnasta tulee tehokkaampaa. Suomessa on kehitetty myös toinen, youpret-niminen tulkkisovellus, joka toimii samalla tavalla eli yhdistää tulkin ja tulkkausta tarvitsevan ihmisen jopa minuuteissa. Tulkkauksia voidaan hoitaa puhelimesta ja maksu tulkkauksesta muodostuu tulkkaukseen käytetyn ajan mukaan (Youpret).

Tulkkauksosovelluksista on saatavilla tietoa melko vähän, sillä koko asia on vielä tuore. Helsingissä sovelluksen käyttöä vasta laajennetaan kokeiluasteelta käytäntöön. Muun Suomen osalta aineistoni ei vastaa siihen, miten tulkkauksosovelluksia on käytössä. Yhdysvalloissa on käytössä joitakin tulkkaukseen tarkoitettuja sovelluksia, joista raportoidut kokemukset ovat olleet Sara Scullinin (2016) artikkelin mukaan positiivisia.

Eri puolilla Yhdysvaltoja on käytössä erilaisia tapoja vieraskielisten ymmärtämiseksi, esimerkiksi laitteita ja mobiilisovelluksia, joilla on mahdollista saada puhetta tai tekstiä käännettyksi. Nämä laitteet ja sovellukset toimivat hyvänä apuna kentällä pienten asioiden tulkkauksessa, mutta tekniikka ei vielä ole niin pitkälle kehittynyt, että laitteita ja sovelluksia voisi käyttää virallisemmissä yhteyksissä, kuten kuulusteluissa tai oikeudenkäynnissä. (Scullin 2016.)

Suomessa poliisin käyttämien tulkkauksosovellusten tulevaisuus näyttää entistä älykkäämmältä. Saastamoinen maalailee kuvaa nykyisen tulkkauksosovelluksen käytön

laajentamisesta ulkomaalaispoliisiin ja myöskin partioautoihin kentälle. Hänen mukaan tämä toisi säästöjä poliisilaitokselle.

Tulkkauksen tulevaisuuteen ja älylaitteiden muihinkin mahdollisuuksiin poliisissa pitäisi mielestäni perehtyä lisää. Älyteknologian kehitys on niin uusi asia, että kaikkia mahdollisuuksia ei vielä ole saatavillakaan. Tällä hetkellä maailmalla on käytössä myös muita sovelluksia ja apuvälineitä poliisityön helpottamiseksi (Police Magazine 2011).

8 ANALYYSI

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyössä selvitettyjä turvapaikanhakijoihin liittyviä lukuja ja tulkkauksesta aiheutuneita kustannuksia suhteessa esitettyyn tietoperustaan. Aion raportoida tuloksista, jotka olen saanut selville käyttämilläni analyysi- ja tiedonhankintamenetelmillä. Luvussa myös osoitetaan työn yhteiskunnallinen hyöty.

Tulkkaus-kustannukset Helsingin poliisilaitoksella ovat nousseet vuodesta 2015 vuoteen 2017 mennessä noin 350 000 eurosta puoleen miljoonaan. Kasvua kolmessa vuodessa on tapahtunut 150 000 euroa. Samassa ajassa Helsingin asukasluku on kasvanut 628 208 asukkaasta 643 272 asukkaaseen eli reilulla 15 000 asukkaalla. Nämä luvut ovat verrannollisia keskenään, koska — toisin kuin muut poliisilaitokset Suomessa — Helsingin poliisilaitoksen maantieteelliset rajat ovat samat kuin Helsingin kaupungin maantieteelliset rajat. Samassa kolmessa vuodessa vieraskielisten osuus Helsingin asukasluvusta on kasvanut 88 132 henkilöstä 98 269 henkilöön eli yli 10 000 henkilön verran. Tämä tarkoittaa sitä, että suomenkielisten osuus asukasluvun kasvusta on vain kolmasosan verran.

Seuraavassa kaaviossa on esitelty kuinka tulkkauksesta Helsingin poliisilaitokselle aiheutuneet kokonaiskustannukset jakaantuvat suhteessa Helsingin asukaslukuun ja vieraskielisten määrään Helsingissä.

	€/ asukas	€/ vieraskielinen
2015	0,56	3,97
2016	0,71	4,83
2017	0,78	5,09

Helsingin poliisilaitoksen tulkkaus-kustannusten nousu suhteessa väestörakenteeseen (tekijän 2018).

Vuonna 2015 tulkkaus maksoi Helsingin poliisilaitokselle 350 000 euroa. Kun Helsingissä kyseisenä vuonna oli asukkaita 628 208, niin väkilukuun suhteutettuna tulkkauksen kustannus oli 0,56 € asukasta kohden. Jos tämä summa olisi vakio, olisi tulkkaus-kustannus ollut vuonna 2017 vain 360 232 euroa 500 000 euron sijaan. Samalla laskukaavalla vieraskielisten määrään suhteutettuna tulkkauksen kustannus oli 3,97 euroa vuonna 2015. Mikäli tässä skenaariossa kustannus vieraskielistä kohden olisi vakio, olisi tulkkaus

maksanut vuonna 2017 noin 390 128 euroa, vaikka se todellisuudessa maksoikin 500 000 euroa. Tätä taulukkoa tulkiten, tulkkaus kustannusten nousua ei siis voi selittää asukasluvun tai vieraskielisten määrän kasvulla, vaan syiden on löydettävä jostakin muualta.

Vieraskielisten määrä on kasvanut tasaisesti ja turvapaikanhakijoiden määrä on ollut vakio noin 3000 - 4000 vuoteen 2015 asti. Tulkkaus kustannukset tätä vastoin ovat kasvaneet nousevasti. Kustannusten kasvuun on arvioitu vaikuttaneen valtava määrä turvapaikanhakijoita vuonna 2015. Turvapaikanhakijamäärä vaikuttanee edelleen osaltaan Helsingin poliisilaitoksen tulkkaus kustannuksiin, mutta samaan aikaan kustannuksiin vaikuttavat myös monet muut tekijät. Euroopan vapaa liikkuvuus mahdollistaa vieraskielisten tulon Suomeen, joten kustannukset eivät muodostu vain turvapaikanhakijoiden tulkkitarpeesta, vaan entistä monikielisemmästä yhteiskuntarakenteesta. Kustannusten nousua on vaikea hillitä ennen kuin ulkomaalaisten tekemien rikosten ennalta ehkäisevä työ alkaa tuottaa tulosta tai kehitys on kehittynyt niin pitkälle, että tulkkaus voidaan mahdollisesti tehdä koneellisesti.

Helsingin poliisilaitoksen kokonaisbudjetista toimintamenomäärärahan osuus vuonna 2017 oli 115 392 459 euroa. Tästä kului tulkkaus kustannuksiin noin 500 000 euroa eli noin 0,43 prosenttia koko momentista. Vuonna 2016 vastaava luku oli noin 0,39 prosenttia ja vuonna 2015 noin 0,29 prosenttia. Vaikka kyseessä on vain alle puoli prosenttia Helsingin poliisilaitokselle kokonaisuudessaan myönnetystä toimintamenomäärärahasta, on summa euroissa ajateltuna kuitenkin yli puoli miljoonaa. Luvut kuvastavat sitä, että prosentuaalisesti kasvu on ollut huomattava. Samaan aikaan, kun tulkkauksen kustannukset ovat nousseet, on Helsingin poliisilaitokselle myönnettyä rahoitusta vastaavasti pienennetty. Helsingin poliisilaitokselle on myönnetty muitakin rahoituksia, joista kokonaisbudjetti koostuu. Ehkä myös tulkkaukseen olisi syytä myöntää erillisrahoitusta, jotta toimintamomenttia olisi mahdollisesti helpompi käyttää ennakoiden.

Ulkomaalaistaustaisia oli vuonna 2016 Suomessa yhteensä 364 787 henkilöä. Ulkomaalaistaustainen henkilö oli rikoksesta epäiltynä 4 342 tapauksessa, joista pahoinpitelyrikoksia oli 3006 kappaletta ja seksuaalirikoksia 304 tapausta. Turvapaikanhakijan epäiltiin syyllistyneen kyseisenä vuonna uhkailuun tai pahoinpitelyyn ainakin 783 tapauksessa, eli reilussa 26 prosentissa ulkomaalaistaustaisten tekemistä pahoinpitelyistä. Ottaen huomioon, kuinka vähän turvapaikanhakijastatuksella kulloinkin

voi enimmillään olla ihmisiä, ovat epäiltyt pahoinpitelyt siis tavallisempia turvapaikanhakijoiden keskuudessa kuin yleisesti ulkomaalaistaustaisten keskuudessa. Turvapaikanhakijoiden tarkkaa lukua on hankala määrittellä, sillä se vaihtelee sitä mukaa kun uusia hakemuksia rekisteröidään ja vanhoja saadaan käsiteltyä.

Tutkimukseni on yhteiskunnallisesti merkittävä, sillä se paneutuu tunteitakin herättäviin kysymyksiin maahanmuuttajista, veronmaksajain rahoista sekä poliisia koskevista säästötoimenpiteistä. Maailmantilanne on tällä hetkellä se, että ihmiset liikkuvat paljon maanrajojen yli sekä omasta tahdostaan että myös turvapaikkaa hakien. Tämä muuttaa Suomea koko ajan monikulttuurisempaan ja -kielisempään suuntaan. Suomessa – ja varsinkin pääkaupunkiseudulla – puhutaan yleisesti monia eri kieliä, joten monikielisyys myös rikollisten keskuudessa on yleistynyt. Tästä kertoo osaltaan se, että Helsingin poliisilaitoksella vuonna 2017 rikosasioissa tulkattiin 75 eri kielelle.

Kulttuurien sekoittumisessa on paljon hyvää, mutta jollakin tapaa tulkkauskustannusten nousu tulisi saada pysähtymään. Kilpailuttaminen on jo tehty. Uusia älysovelluksia koekäytetään, mutta suuremman säästön voisi saavuttaa ennaltaehkäisevällä työllä ja kotouttamisen keinoin. Esimerkiksi Ruotsissa on nähtävissä tiettyjä turvapaikkakriisin lieveilmiöitä, jotka Suomessa toivottavasti ovat vielä vältettävissä ennaltaehkäisevällä työllä. Siksi kulujen vakiinnuttaminen rikoksia ehkäisemällä on erityisen tärkeää.

Poliisissa on jouduttu viime vuosina säästämään, kun laitoksille maksettavaa toimintamäärärahaa on supistettu. Helsingissä vuonna 2015 tulkkauksen jälkeen toimintamomenttia oli jäljellä vajaa 121 miljoonaa euroa, kun vuonna 2017 sitä oli tulkkauskulujen jälkeen enää vain vajaa 115 miljoonaa euroa. Lasku johtuu vähentyneistä määrärahoista ja kasvaneista tulkkauskuluista. Vaikka tässä yhteiskunnassa onkin nyt paine säästää lähes kaikesta, tulisi poliisipalvelut mielestäni vähintäänkin säilyttää entisellä tasollaan. Mielellään jopa hieman kohentaa.

9 POHDINTA

Tässä kappaleessa pohdin opinnäytetyötä prosessina ja kerron mihin johtopäätökseen olen tutkimuksessani tullut. Vastaan alussa esittämiini tutkimuskysymyksiin ja arvioin työn luotettavuutta, eettisyyttä sekä perspektiiviä. Kerron kappaleessa myös siitä, mitä tästä tutkimuksesta ei selviä.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut minulle todella suuri haaste. Olen ollut vähällä heittää suoritettut opinnot kuoppaan ja vaihtamaan alaa, sillä työ ei tuntunut luonnistuvan millään. Olen kyseenalaistanut niin aiheen valintaa kuin omia suomenkielentaitojanikin ja viettänyt lukemattomia tunteja miettien, miksi tämä on minulle niin vaikeaa. Muut kurssilaiseni tuntuivat saavan työnsä valmiiksi jo aikapäiviä sitten. Ja onhan se totta, valmistun noin kaksi vuotta muuta kurssia myöhemmin. Opintoni olivat heti työharjoittelun jälkeen pitkällä tauolla perheenisäyksen vuoksi. Luin oppaita opinnäytteen tekemisestä ja Gradutakuunimisen kirjan avulla pääsin jollakin tapaa taas opiskeluun kiinni. Lopulta, kun löysin tilaa ja aikaa työn tekemiseen, huomasin, että olin - vastoin luulojani - saanutkin jo paljon aikaiseksi. Lopulta työn laittaminen niin sanotusti nippuun sujui yllättävän nopeasti. Työskentely oli itsenäistä, mutta ei ehkä olisi edistynyt aivan niin sujuvasti ilman vertaistukea, jota sain eräältä yliopisto-opiskelijalta. Innostukseni aiheeseen on säilynyt ja koen työni merkityksellisenä ja ajankohtaisena edelleen. Lisäksi ammatillinen osaamiseni kehittyi uudelle tasolle ja en malta odottaa pääseväni takaisin työelämään.

Opinnäytetyöprosessi eteni laajasta taustatutkimuksesta haastattelun kautta kirjoitusvaiheeseen. Pehdyin Lähi-idän historiaan ja nykytilanteeseen saadakseni kattavasti tietoa turvapaikkatilanteeseen liittyen. Arvioin käyttämiäni lähteitä kriittisesti ja tarkistin keräämiäni lukuja useasta paikasta voidakseni tuottaa mahdollisimman luotettavaa tekstiä tutkimukseeni. Opinnäyteprosessin aikana koin toisinaan ongelmaksi löytää eri lähteistä toisiinsa verrattavissa olevia lukuja ja tietoja. Eräissä tilastoissa oli eritelty tiettyyn ryhmään kuuluvia lukuja eri rikoksiin, mutta sitten toiseen ryhmään kuuluvia lukuja olikin eritelty toisella tapaa, joten jouduin jättämään esimerkiksi ulkomaalaistaustaisten ja turvapaikanhakijoiden epäiltyjen seksuaalirikosten määrän kokonaan pois työstäni. Tutkimukseni ei siis anna vastausta siihen, mikä on turvapaikanhakijoiden osuus ulkomaalaistaustaisten tekemistä seksuaalirikoksista. Opinnäyteprosessin mukavin osuus oli Leena Saastamoisen haastattelu Helsingin poliisilaitoksella. Saastamoisen kanssa meillä

riitti juteltavaa myös haastattelun ulkopuolella ja tilaisuus oli rento ja miellyttävä. Sain Saastamoiselta pitkät ja kattavat vastaukset esittämiini kysymyksiin.

Opin valtavasti uutta tietoa Lähi-idän historiasta, tilastojen lukemisesta ja itse opinnäytteen tekemisestä. Oli yllättävää huomata, että hyvinkin kaukaiset asiat – niin maantieteellisesti kuin ajallisestikin – voivat vaikuttaa niin vahvasti myös meillä. Turvapaikkakriisin taustat ovat syvällä ja osittain edelleen ratkaisematta. Tutkielmani ei ole tarkoitus antaa turvapaikanhakijoista huonoa kuvaa, sillä usein kyseessä olevat ihmiset ovat tulleet hädän keskeltä ja tarvitsevat vilpittömästi apua. Työni tarkoitus ei myöskään ole uhriuttaa turvapaikanhakijoita, vaan pikemminkin kertoa itse ilmiöön liittyvistä ongelmista ja kuluista. Tilastojen lukemisesta opin, että muuttujia on aivan loputtomasti ja tietoa löytyy ja on saatavilla valtava määrä. Suomessa on Tilastokeskuksen kattava tietokanta, josta löytyy muun muassa ihmisiin liittyvää tilastotietoutta koluttavaksi. Lisäksi spesifimpää kansallista tilastotietoutta tarjoavat myös eri organisaatiot, yritykset ja laitokset. Euroopan tasolla luotettavaa tietoa löytyy EU:n Eurostat-tietokannasta.

Tämä opinnäytetyö on tehty poliisin näkökulmasta ja työssä arvioidaan ainoastaan poliisille koituneita tulkkauskustannuksia, turvapaikanhakijoita poliisin asiakkaina sekä muita vaikutuksia poliisille joko koko Suomessa tai tarkemmin vain Helsingin poliisilaitoksella. Työ ei pyri leimaamaan tiettyä ihmisryhmää tai asettamaan ketään eriarvoiseen asemaan etnisyytensä vuoksi. Tutkimuksessa käytetyt luvut ovat tilastotietoutta ja syyt tutkielmassa selvitettyihin ongelmiin johtuvat mielestäni ennemminkin turvapaikkailmiöstä ja -politiikasta kuin ihmisistä yleensä. Tässä tutkimuksessa ei ole perehdytty muihin syihin, jotka saattavat vaikuttaa tulkkauskustannuksiin Helsingin poliisilaitoksella tai muilla poliisilaitoksilla. Samankaltaisen tutkimuksen tulkkauksen kustannusten kehityksestä voisi toteuttaa kaikilla muillakin poliisilaitoksilla. Aiheen tutkiminen muiden poliisilaitosten osalta olisi paikallaan myös siksi, etteivät työni tulokset ole yleistettävissä koskemaan muuta Suomea, sillä Helsinki on väestöltään niin erilainen koko muuhun Suomeen verrattuna. Aivan välittömässä Helsingin läheisyydessä tulokset saattaisivat olla verrannollisia, mutta pääkaupunkiseudun ulkopuolelle tulokset tuskin ovat yleistettävissä. Mielenkiintoista olisi verrata tutkimukseni tuloksia sellaisen pääkaupunkiseudun ulkopuolella olevan kaupungin tai kunnan tuloksiin, minne on sijoitettu paljon turvapaikanhakijoita.

Vastauksena tutkimuskysymyksiini on, että Helsingin poliisilaitoksen tulkkauksen kokonaiskustannukset ovat nousseet tuntuvasti edellisten kolmen vuoden aikana. Sekä turvapaikkakriisillä että väestörakenteen muutoksella on vaikutus Helsingin poliisilaitoksen tulkkauksen kokonaiskustannuksiin, mutta nousua ei voi selittää yksinomaan paikallisen väestörakenteen muutoksella eikä yksin turvapaikanhakijamäärällä. Kumpikin tekijä vaikuttaa kustannuksiin, mutta aineistoni ei anna vastausta siihen, missä määrin mikäkin yksittäinen tekijä on kustannuksia nostanut. Tulevaisuudessa asiaan vaikuttavia tekijöitä voisi kartoittaa laajemmin. Joka tapauksessa poliisille tulisi mielestäni ohjata lisää rahaa kasvavien tulkkikulujen kattamiseksi, jotta tulkkauksen osuus kokonaisbudjetista ei prosentuaalisesti kasvaisi nykyisestä. Tulkkausta on lain mukaan pakko järjestää ja kun hinnatkin on jo kilpailutuksella poljettu niin alas, että kuluista on vaikea säästää, olisi mielestäni oikea ratkaisu jopa eriyttää kulut kokonaan poliisilaitosten budjeteista ja maksaa kulut – turvapaikkatutkinnan tapaan – erilliseltä arviomäärärahamomentilta. Näin ollen poliisilaitoksella ei syntyisi painetta säästää jostakin muusta menosta tulkkaukskulujen kattamiseksi.

LÄHTEET

BBC News, A History of Conflict: PLO opens door to peace. Luettavissa: http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/middle_east/03/v3_ip_timeline/html/1988.stm.
Luettu: 28.4.2018.

BBC News, A History of Conflict: First Zionist Congress. Luettavissa http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/middle_east/03/v3_ip_timeline/html/1897.stm.
Luettu: 28.4.2018.

David, Saul 2010: Arabien ja Israelin välinen konflikti, Sodan historia muinaisesta Egyptistä Irakiin. SOTA (kääntäjä Lahtinen, Tapani), sivut 334-335. Helsinki, A Bonnier Group Company.

Euroopan ihmisoikeussopimus 63/1999. Luettavissa: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1999/19990063#idp447263184>. Luettu: 20.9.2018.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:280:0001:0007:fi:PDF>. Luettu: 20.9.2018.

Eurostat Newsrelease 16.3.2017: Asylum in the EU Member States 1.2 million first time asylum seekers registered in 2016 Syrians, Afghans and Iraqis continued to be the top citizenships.
Luettavissa: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7921609/3-16032017-BP-EN.pdf/e5fa98bb-5d9d-4297-9168-d07c67d1c9e1>. Luettu: 8.5.2018.

Eurostat Newsrelease 20.3.2018: Asylum in the EU Member States, 650 000 first-time asylum seekers registered in 2017, Syrians, Iraqis and Afghans continued to be the top citizenships.
Luettavissa: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8754388/3-20032018-AP-EN.pdf/50c2b5a5-3e6a-4732-82d0-1caf244549e3>. Luettu: 8.5.2018.

Helsingin kaupunki 2.2.2018: Tietoa pakolaisista ja turvapaikanhakijoista. Luettavissa: <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-helsingista/yleistietoa-helsingista/turvapaikanhakijat/tietoa>. Luettu: 24.9.2018.

Helsingin poliisilaitos: Toimintakertomus 2017. Luettavissa: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/68686_Helsingin_pl_toimintakertomus.pdf?f9893b7189aad588.

Helsingin yliopisto 2017: Rikollisuustilanne 2016. Katsauksia 22/2017.
Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/191756/Katsauksia_22_Rikollisuustilanne_2016_2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Ihmisoikeuskeskus: Ihmisoikeudet Euroopan neuvostossa.

Luettavissa:

https://www.ihmisoikeuskeskus.fi/@Bin/4164059/ENn+ihmisoikeusja?rjestelma?_19102016_small.pdf. Luettu: 25.9.2018.

Ihmisoikeudet.net: Euroopan ihmisoikeussopimus. Luettavissa:

<http://www.ihmisoikeudet.net/ihmisoikeussopimukset/alueelliset-ihmisoikeusjarjestelmat/eurooppa-ja-ihmisoikeudet/euroopan-neuvosto/euroopan-ihmisoikeussopimus/>. Luettu: 25.9.2018.

Kotimaisten kielten keskus, kielitoimiston sanakirja: Elintasopakolainen. Luettavissa:

<https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/netmot.exe?ListWord=elintasopakolainen&SearchWord=elintasopakolainen&dic=1&page=results&UI=fi80&Opt=1>. Luettu: 27.9.2018.

Kotiniemi, Lassi 2015: Ulkomaalaistaustaisten rikollisuus lukuina.

Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisin perustutkinnon päättötyö.

Luettavissa:

https://www.polamk.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/polamkwwwstructure/40737_Kotiniemi_Ulkomaalaistaustaisten_rikollisuus_lukuina.pdf?0a740c29ff5ad488.

Kreivi, Jenni 2/2017: Rikokset verkossa yleistyvät verkon käytön lisääntyessä. RIKU-lehti.

Luettavissa: [https://www.riku.fi/fi/riku-lehti/riku-](https://www.riku.fi/fi/riku-lehti/riku-lehti+22017/rikokset+verkossa+yleistyvat+verkon+kayton+lisaantyyessa/)

[lehti+22017/rikokset+verkossa+yleistyvat+verkon+kayton+lisaantyyessa/](https://www.riku.fi/fi/riku-lehti/riku-lehti+22017/rikokset+verkossa+yleistyvat+verkon+kayton+lisaantyyessa/).

Kuosmanen, Jaakko julkaistu 11.3.2014, muokattu 17.9.2014: Ihmisoikeudet. Filosofia.fi.

Luettavissa: <https://filosofia.fi/node/6772>. Luettu: 25.9.2018.

Lehti, Martti & Aaltonen, Mikko & Hinkkanen, Ville & Oksanen, Marianne 2014:

Ulkomaalaisten rikollisuus Suomessa vuosina 2009-2012. Helsingin yliopisto. OPTL:n verkkokatsauksia 38/2014.

Luettavissa:

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152588/ulkomaalaisten_rikollisuus.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Lehti, Martti & Salmi, Venla & Aaltonen, Mikko & Danielsson, Petri & Hinkkanen, Ville

& Niemi, Hannu & Sirén, Reino & Suonpää, Karoliina 2014: Maahanmuuttajat rikosten uhreina ja tekijöinä. Helsingin yliopisto, OPTL:n tutkimuksia 265.

Luettavissa:

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152441/265_Lehti_ym_2014.pdf.

Maahanmuuttovirasto 17.7.2015: Perusteettomasti turvapaikkaa hakeneiden albanialaisten

määrä on moninkertaistunut. Luettavissa: https://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/perusteettomasti-turvapaikkaa-hakeneiden-albanialaisten-maara-on-moninkertaistunut. Luettu: 24.9.2018.

Maahanmuuttovirasto 29.2.2016 (a): Turvapaikkatutkinta siirtyy poliisilta

Maahanmuuttovirastolle 1.3.2016. Luettavissa: https://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/turvapaikkatutkinta-siiryy-poliisilta-maahanmuuttovirastolle-1-3-20-1.

Luettu: 24.9.2018.

Maahanmuuttovirasto 17.5.2016 (b): Humanitaarista suojelua ei myönnetä enää, uudet maalinjaukset Afganistanista, Irakista ja Somaliasta. Luettavissa: https://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/humanitaarista-suojelua-ei-myonneta-ena-uudet-maalinjaukset-afganistanista-irakista-ja-somaliasta. Luettu: 24.9.2018.

Maahanmuuttovirasto 30.1.2018: Vuoden 2017 tilastot: Turvapaikanhakijoita selvästi edellisvuosia vähemmän – ensimmäisen hakemuksen jätti reilut 2 100 hakijaa. Luettavissa: https://migri.fi/artikkeli/-/asset_publisher/vuoden-2017-tilastot-turvapaikanhakijoita-selvasti-edellisvuosia-vahemman-ensimmaisen-hakemuksen-jatti-reilut-2-100-hakijaa.

Mansikkamäki, Suvi-Tuuli & Houtsonen, Jarmo & Laitinen, Kari. 2018: Poliisiin tietoon tullut turvapaikanhakijoihin liittyvä rikollisuus 2016. Tampere, Poliisiammattikorkeakoulu. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/144663/Polamk_rap129_verkko.pdf.

Niemi, Hannu & Danielsson, Petri 2015: Rikollisuustilanne ja seuraamusjärjestelmä 2014 - tiivistelmä. Helsingin yliopiston katsauksia 7/2015. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/156257/Katsauksia_7_Niemi_%26_Danielsson_Rikollisuustilanne_ja_seuraamusj%C3%A4rjestelm%C3%A4_2014_Tiivistelm%C3%A4_2015.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

Oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:280:0001:0007:fi:PDF>.

Palmu, Sara 2014: Vieraskielinen tulkkaus ja kääntäminen rikosoikeudellisissa menettelyissä. Kajaanin ammattikorkeakoulu, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäyte. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/81845/Opinnaytetyo%20Sara%20Palmu.pdf?sequence=1>.

Police magazine 5.8.2011: 10 Top Law Enforcement Apps. Luettavissa: <http://www.policemag.com/channel/technology/articles/2011/08/10-top-law-enforcement-apps/page/2.aspx>. Luettu: 27.9.2018.

Poliisin eettinen vala. Luettavissa: https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/poliisin_eettinen_vala.

Poliisin vuosikertomus 2016.

Luettavissa: https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/60423_Poliisi_vuosik_2016_low.pdf. Luettu: 2.10.2018.

Risikko, Paula 25.–26.1.2017: Muuttuva Suomi - valtakunnallinen turvallisuusseminaari Turussa. Sisäministeriö.

Luettavissa: <https://intermin.fi/documents/1410869/4177824/Risikko+250117.pdf/a85e22d8-2ae6-4fc0-b2a5-3ac2ab84acee/Risikko+250117.pdf.pdf>.

Saastamoinen, Leena 2018: Helsingin poliisilaitoksen esikunnan materiaalihallinnon asiantuntija. Haastattelu 6.6.2018.

Scullin, Sara 15.11.2016: The invisible barrier. Officer.com. Luettavissa: <https://www.officer.com/command-hq/technology/computers-software/investigation-software/article/12268007/translation-methods-and-patrol>. Luettu: 27.9.2018.

Semantix 2015: Asioimistulkin ammattisäännöstö ohjaa tulkin työtä. Luettavissa: <https://www.semantix.fi/blogi/asioimistulkin-ammattisaannosto/> Luettu: 3.10.2018.

Semantix 2016: Semantixin tulkkiappsi on julkaistu. Luettavissa: <https://www.semantix.fi/tietoa-meista/uutiset/semantixin-tulkkiappsi-on-julkaistu/>. Luettu: 4.10.2018.

Sisäministeriö 2017: Sisäisen turvallisuuden strategia rakentaa maailman turvallisinta maata. Luettavissa: <https://intermin.fi/sisaisen-turvallisuuden-strategia>. Luettu: 2.10.2018.

Sisäministeriö 2018: Usein kysytyt kysymykset turvapaikanhakijoista. Luettavissa: <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset/ukk>. Luettu 21.9.2018.

SKTL Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto 2018: Kääntäminen ja tulkkaus. Luettavissa: https://www.sktl.fi/kaantaminen_ ja_tulkkaus/. Luettu: 26.9.2018.

Suomen pakolaisapu ry 2018: Maailman pakolaisten määrä rikkoi ennätyksen viidettä vuotta peräkkäin – apua tarvitaan enemmän kuin koskaan. Luettavissa: <https://pakolaisapu.fi/2018/06/19/maailman-pakolaisten-maara-rikkoi-ennatysken-viidetta-vuotta-perakkain-apura-tarvitaan-enemman-kuin-koskaan/>. Luettu: 24.9.2018.

Syrjäläinen, Eija & Eronen, Ari & Värri, Veli-Matti (toim.) 2007: Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere, Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Syrjämaa, Taina 2004: Massat liikkeellä, Pakolaisuus kasvaa maailmanlaajuisesti ongelmaksi, Maailmankulttuurin synty (toim. Kuparinen, Eero), uudistetun laitoksen 2. painos, sivu 338. Turku, Kirja-Aurora.

Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat: Väestö kansalaisuuden, iän ja sukupuolen mukaan 1990-2017. Luettavissa: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen/Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen_Maahanmuuttajat_ ja_kotoutuminen/010_kansalaisuus.px/?rxid=cf347e34-731d-4be6-856c-68e792bcf20f. Luettu 2.10.2018.

Tilastokeskus 23.3.2017: Ulkomaalaistaustaisen tekemän rikoksen kohteena usein toinen ulkomaalaistaustainen. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/rpk/2016/13/rpk_2016_13_2017-03-23_tie_001_fi.html. Luettu 2.10.2018.

YK:n verkkosivut 17.6.2016: Historiaa ja toiminnan taustoja. Luettavissa: <https://www.yk.fi/node/255>. Luettu: 21.9.2018.

YLE 15.6.2018: Käräjäoikeus antoi tuomionsa: Turun puukottajalle elinkautinen – Iskusta selvinnyt kertoo tuntevansa iloa, mutta myös surua. Luettavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10256328>. Luettu 17.10.2018.

Youpret: How does Youpret work? Luettavissa: <https://www.youpret.com/#section1>. Luettu 5.10.2018.

LIITE 1

Haastattelukysymykset:

- Kuinka paljon tulkkaus maksoi Helsingin poliisilaitokselle vuonna 2016? Entä 2015 ja 2007?
- Pitääkö sisällään myös turvapaikkatulkkauksen?
- Paljonko turvapaikkatulkkauksen osuus oli em. vuosina?
- Mistä kasvu / lasku mielestäsi johtuu?
- Kuinka monta kertaa tulkkia tarvittiin esitutkinnassa?
- Mikä oli eniten käännetty kieli esitutkinnassa?
- Onko eriteltävissä, käytettiinkö tulkkausta epäillyn, asianomistajan vai todistajan kääntämiseen?
- Mitä itse ajattelet tulkkauspalveluihin kuluvesta rahasta?
- Miten tulkkauskuluissa voisi säästää?
- Mihin muuhun rahan voisi käyttää?